

Recommendation of the Committee of Ministers to member States regarding the promotion of the mental health of prisoners and probationers and the management of their mental disorders

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres relative à la promotion de la santé mentale des personnes détenues ou en probation et à la prise en charge de leurs troubles mentaux

Ministerikomitean suositus jäsenvaltioille vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden edistämisestä ja heidän mielenterveyden häiriöidensä hallinnasta

*Source - Council of Europe, February 2025, original English and French versions
© Prison and Probation Service, Finland, December 2025, Finnish translation*

Text originated by the Council of Europe. This translation into a non-official language is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator/publisher

*Source - Conseil de l'Europe, février 2025, versions originales en anglais et français
© Service pénitentiaire et de probation, Finlande, décembre 2025, traduction finlandaise*

Le texte original provient du Conseil de l'Europe. Cette traduction en une langue non-officielle est réalisée avec l'accord du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur/éditeur.

Ministerikomitean suositus CM/Rec(2025)2 jäsenvaltioille vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden edistämisestä ja heidän mielenterveyden häiriöidensä hallinnasta

(Ministerikomitean hyväksymä 26. helmikuuta 2025 ministereiden sijaisten 1520. kokouksessa)

Ministerikomitea Euroopan neuvoston perussäännön (ETS nro 1) 15 b artiklan mukaisesti

ottaen huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen (ETS nro 5) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön,

ottaen huomioon kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen eurooppalaisen yleissopimuksen (ETS nro 126), kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen eurooppalaisen komitean (CPT) työn ja erityisesti standardit, jotka se on kehittänyt kolmannessa yleiskertomuksessa vangittujen henkilöiden mielenterveyttä koskevasta kidutuksen vastaisen komitean toiminnasta,

tukien terveydenhuollon yhdenvertaisen saatavuuden vahvaa painotusta, joka on esitetty yleissopimuksessa ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojaamiseksi biologian ja lääketieteen alalla: yleissopimus ihmisoikeuksista ja biolääketieteestä (ETS nro 164);

todeten, että mielenterveyden häiriöistä kärsivien henkilöiden ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojelusta annetun ministerikomitean suosituksen [Rec\(2004\)10](#) 35 artiklassa toistettu periaate mielenterveyden häiriöistä kärsivien henkilöiden hoidon vastaavuudesta rangaistuslaitoksissa on erityisen tärkeä;

tukeutuen suositukseen [Rec\(2006\)2-rev](#) eurooppalaisiksi vankeinhoitosäännöiksi ja suositukseen [Rec\(98\)7](#) terveydenhuollon eettisiksi ja organisatorisiksi näkökohdiksi vankiloissa, joissa molemmissa määrätään yksityiskohtaisesti terveydenhuoltojärjestelyistä, muun muassa vankien mielenterveyspalveluista;

Tukeutuen myös suositukseen [CM/Rec\(2010\)1](#) Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamussäännöiksi ja suositukseen [CM/Rec\(2017\)3](#) yhdyskuntaseuraamuksia ja -toimenpiteitä koskeviksi eurooppalaisiksi säännöiksi, joissa molemmissa korostetaan valvontaviranomaisten velvollisuutta kunnioittaa pakotteiden ja toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden ihmisoikeuksia ja varmistaa, että niiden korjaavia toimia suunniteltaessa ja toteutettaessa otetaan asianmukaisesti huomioon tällaisen henkilön ihmisarvo, terveys, turvallisuus ja hyvinvointi;

korostaen suositusta [CM/Rec\(2008\)11](#) eurooppalaisiksi säännöiksi, jotka koskevat nuoria rikoksentekejiä, joihin sovelletaan seuraamuksia tai toimenpiteitä, kaikissa alle 18-vuotiaita lapsia koskevissa asioissa;

ottaen huomioon ohjaavat periaatteet ja suositukset, jotka perustuvat Euroopan neuvoston valkoisen kirjan havaintoihin, jotka koskevat mielenterveyden häiriöistä kärsivien henkilöiden hoitoa rikosseuraamusviranomaisissa ([CM\(2023\)3-add](#));

suositaa, että jäsenvaltioiden hallitukset

- ottavat huomioon lainsäädännössään, menettelytavoissaan ja käytänteissään tämän suosituksen liitteenä olevat säännökset,

- varmistavat, että tämä suositus ja sen perustelut käännetään ja niitä levitetään mahdollisimman laajasti ja erityisesti oikeusviranomaisten, vankila- ja yhdyskuntaseuraamushenkilöstön, mielenterveyshenkilöstön sekä yksittäisten vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien keskuudessa.

Liite ministerikomitean jäsenvaltioille antamaan suositukseen [CM/Rec\(2025\)2](#)

I osa – Soveltamisala ja yleiset periaatteet

Soveltamisala

1. Tätä suositusta sovelletaan vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden edistämiseen ja suojeluun sekä mielenterveyden häiriöiden hallintaan sellaisten viranomaisten toimesta, jotka ovat kansallisen lainsäädännön mukaan vastuussa terveydenhuollosta tai tällaisen hoidon osa-alueesta, joka liittyy vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyteen, riippumatta siitä, mikä taho tällaista hoitoa tarjoaa.

2.1. Tätä suositusta sovelletaan täysi-ikäisiin vankeihin ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittaviin henkilöihin.

2.2. Jos alle 18-vuotiaita lapsia pidetään poikkeuksellisesti aikuisille tarkoitetussa vankilassa, tätä suositusta sovelletaan heihin yhdessä muiden sellaisten säännösten kanssa, joiden tarkoituksena on suojella vankilassa olevien lasten mielenterveyttä.

3. Tässä suosituksessa vangeilla tarkoitetaan vangittuja henkilöitä, joihin sovelletaan eurooppalaisia vankeinhoitosääntöjä (suositus [Rec\(2006\)2-rev](#)).

4. Tässä suosituksessa yhdyskuntaseuraamuksia suorittavilla tarkoitetaan eurooppalaisissa yhdyskuntaseuraamuksia koskevissa säännöissä (suositus [CM/Rec\(2010\)1](#)) määritellyjä yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia henkilöitä.

5. Mielenterveyden häiriöistä kärsivät vangit ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavat ovat henkilöitä, joilla on kliinisesti merkittäviä häiriöitä kognitiossa, emotionaalisessa sääntelyssä tai käyttäytymisessä.

Yleiset periaatteet

6. Vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien olisi saatava nopeasti tukea ja hoitoa, jota he tarvitsevat ylläpitääkseen, suojellakseen ja parantaakseen mielenterveyttään, ja heidän ihmisarvoaan olisi tässä yhteydessä kunnioitettava.

7. Mielenterveyden hoidossa olisi otettava huomioon sukupuoli- ja kulttuuritekijät, jotka saattavat määrittää vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien tarpeita.

8. Vangeilla ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavilla olisi oltava mahdollisuus saada mielenterveyspalveluja, jotka vaikuttavuudeltaan vastaavat väestölle yleisesti tarjottavaa mielenterveyshoitoa.

9. Vangeille ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittaville olisi annettava ymmärrettävässä muodossa asiaankuuluvaa tietoa siitä, miten he voivat saada tukea mielenterveydelleen.

10. Olisi annettava vaihtoehtoisia säännöksiä vangeista ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavista, joiden mielenterveys ei ole yhteensovitettavissa heille määrättyjen seuraamusten tai toimenpiteiden kanssa.

11.1. Jos vangin mielenterveyden vuoksi on välttämätöntä pitää vanki erillään muista vangeista, tällainen erillään pitäminen voidaan määrätä edellyttäen, että eurooppalaisten vankeinhoitosääntöjen 53A säännön vaatimukset täyttyvät.

11.2. Eristämistä kurinpitoseuraamuksena ei pitäisi määrätä mielenterveyden häiriöstä kärsivälle vangille, elleivät eurooppalaisten vankeinhoitosääntöjen 60 artiklan 6 kohdan b alakohdan vaatimukset täyty.

11.3. Vankia ei saisi koskaan eristää vain mielenterveyteen liittyvistä syistä.

12. Jos eri viranomaiset tarjoavat vangeille ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittaville mielenterveyspalveluja, näiden viranomaisten olisi tehtävä tiivistä yhteistyötä ja otettava yhteinen vastuu näistä palveluista varmistuen samalla, että tällainen yhteistyö täyttää kaikki asianmukaiset kansalliset ja kansainväliset tietosuojaa ja terveydenhuollon ammattihenkilöille säädettyä salassapitovelvollisuutta koskevat standardit.

13. Vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyshoidon jatkuvuus olisi varmistettava, jos hoito on aloitettu ennen vankeutta tai yhdyskuntaseuraamusta tai sen aikana.

14. Jos vankeihin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittaviin kohdistetaan toimenpiteitä, jotka liittyvät rikokseen, josta heidät on tuomittu, tällaisten toimenpiteiden olisi oltava yhdenmukaisia heidän kokonaisvaltaisen mielenterveytensä edistämisen kanssa.

II osa – Mielenterveyden edistäminen ja suojele

Mielenterveyden edistäminen

15.1. Vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden ylläpitämistä, suojele ja parantamista olisi edistettävä kannustamalla vankeja, yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia ja asiaankuuluvaa henkilöstöä edistämään hyvää mielenterveyttä.

15.2. Hyvää mielenterveyttä olisi edistettävä

a. luomalla tukeva ja hoitava ympäristö;

b. tarjoamalla mielenterveyttä koskevaa tietoa ja koulutusta;

c. tarjoamalla mielenterveyspalveluja vankilaan ottamisesta tai yhdyskuntaseuraamusta suorittamaan tulosta alkaen;

d. tunnustamalla mielenterveyteen vaikuttavat sosiaaliset tekijät ja käsittelemällä niitä mahdollisuuksien mukaan;

e. tarjoamalla mahdollisuuksia liikuntaan, luovaan toimintaan ja muihin hyvinvointia edistäviin toimintoihin;

f. tukemalla sosiaalisuutta edistäviä ja yhteisöllisiä yhteyksiä; ja

g. tukemalla yhteisöön paluuta.

Mielenterveyden suojele

16.1. Vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien kanssa tekemisissä olevien viranomaisten olisi otettava huomioon heistä sellaisten tarpeet, joiden mielenterveys saattaa edellyttää erityisiä suojeletoimenpiteitä.

16.2. Kyseisten viranomaisten olisi tarvittaessa toteutettava toimenpiteitä vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden suojelemiseksi

- a. puuttamalla päihteiden väärinkäyttöön;
- b. tarjoamalla pääsy kriisinhallintapalveluiden piiriin; ja
- c. tarkastelemalla sellaisia terveydenhuolto- ja rikosoikeusjärjestelmien systeemisii ongelmia, jotka edistävät heikkoa mielenterveyttä.

Itsensä vahingoittamisen ja itsemurhien ehkäiseminen

17. Vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien kanssa tekemisissä olevien viranomaisten olisi ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin itsensä vahingoittamisen ja itsemurhien estämiseksi

- a. kehittämällä ja panemalla täytäntöön toimintalinjoja, joilla puututaan erityisesti itsensä vahingoittamisen ja itsemurhien ehkäisemiseen;
- b. tunnistamalla itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhaan liittyviä riskejä;
- c. tarjoamalla vangeille ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien, jotka ovat vaarassa vahingoittaa itseään ja yrittää itsemurhaa, mahdollisuus oikea-aikaiseen ja tehokkaaseen neuvontaan ja muunlaiseen tukeen;
- d. laatimalla selkeät käytännöt, joilla reagoidaan itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhayrityksiin, mukaan lukien välittömät lääketieteelliset ja psykologiset korjaavat toimet;
- e. perustamalla vankiloihin erikoistuneita yksiköitä tai turvallisia tiloja akuutissa kriisissä oleville vangeille ja varmistamalla, että vankeja valvotaan ja tuetaan; ja
- f. tarkistamalla ja päivittämällä säännöllisesti toimintalinjoja, jotka perustuvat parhaisiin käytäntöihin ja itsetuhoisuutta ja itsemurhia koskevaan uusimpaan tutkimukseen.

III Osa – Mielenterveyden häiriöiden käsittely

Seulonta

18.1. Koska mielenterveyden häiriöistä kärsivät vangit ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavat tarvitsevat nopeaa erityishoitoa ja muita korjaavia toimenpiteitä, asiasta vastaavien viranomaisten olisi varmistettava, että heidän hoidettavinaan olevat vangit ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavat seulotaan asianmukaisesti pätevän henkilöstön tai ulkoisten mielenterveyspalvelujen voimin mielenterveyden häiriöistä kärsivien tunnistamiseksi.

18.2. Seulonnassa olisi arvioitava päihdeongelmia ja niihin liittyviä terveydenhoidollisia ja sosiaalisia ongelmia.

18.3. Seulonta olisi

- a. vankien osalta toteutettava vankilaan ottamisen yhteydessä;
- b. suoritettava ennen vankilasta vapauttamista tai yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen alkuvaiheessa sellaisten yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien osalta, jotka eivät siirry yhdyskuntaseuraamusten piiriin suoraan vankilasta; ja
- c. toistettava tarvittaessa.

Arviointi

19. Jos seulonnan jälkeen todetaan, että vangeilla tai yhdyskuntaseuraamuksia suorittavilla on viitteitä mielenterveyden häiriöstä, heille olisi tarjottava kattava arviointi, jossa vahvistetaan alkuperäisen havainnon oikeellisuus ja vahvistetaan mielenterveyden häiriön luonne ja vakavuus sekä mahdolliset riskit, joita ne saattavat aiheuttaa, tai tarpeet, joita heillä saattaa olla.

Mielenterveyden häiriöiden hoitaminen

20.1. Rikosseuraamusviranomaisten olisi helpotettava vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien pääsyä erilaisiin vaikuttaviin mielenterveyshoitoihin.

20.2. Mielenterveyden häiriöiden hoitoa olisi annettava erikoistuneen henkilöstön toimesta tai yleisten mielenterveyspalvelujen kautta, ja siinä olisi mahdollisuuksien mukaan noudatettava monialaista lähestymistapaa.

20.3. Mielenterveyden häiriöiden hoidon olisi perustuttava vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien vapaaseen ja tietoiseen suostumukseen, paitsi jos tällaista hoitoa kansallisessa lainsäädännössä määritellyistä lääketieteellisistä syistä voidaan antaa ilman heidän suostumustaan.

20.4. Päihteiden väärinkäyttöön liittyvistä häiriöistä kärsivien vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien hoitoon olisi tarvittaessa sisällyttävä korvaushoito ja muut haittoja vähentävät menetelmät.

Kriisitoimet

21.1. Mielenterveyden kriisitilannetta olisi lähestyttävä mahdollisimman pitkälle terapeuttisesta näkökulmasta terveydenhuollon henkilöstön valvonnassa.

21.2. Jos vangilla on mielenterveyden kriisi:

a. kyseistä mielenterveyden kriisiä käsittelevien viranomaisten olisi arvioitava tilanne hoidollisesti ja tarjottava välitöntä tukea, apua ja hoitoa joko vankiterveydenhuollon piiristä tai ohjaamalla heidät ulkopuolisiin mielenterveyspalveluihin;

b. olisi toimien, joilla kriisiin puututaan, oltava mahdollisimman lieviä;

c. asianomaisen vangin pitäminen erillään muista vangeista tai voimakeinojen tai sitomisen käyttöä osana kriisinhallintaa olisi mahdollisuuksien mukaan vältettävä, koska tällaiset toimet voivat pahentaa vangin tilaa; ja

d. jos erillään pitämistä tai voimakeinojen tai sitomisen käyttöä tällaisten kriisitoimien yhteydessä ei voida välttää, sovelletaan eurooppalaisissa vankeinhoitosäännöissä vahvistettuja tällaisten toimenpiteiden käyttöä koskevia rajoituksia.

21.3. Jos yhdyskuntaseuraamuksia suorittavalla on mielenterveyden kriisi, joka tulee yhdyskuntaseuraamusviranomaisten tietoon, näiden olisi puututtava asiaan ohjaamalla yhdyskuntaseuraamuksia suorittava asianmukaisten mielenterveyspalveluiden piiriin muualla yhteiskunnassa.

Osa VI – Henkilökunta

Mielenterveys

22. Viranomaisten, jotka palkkaavat henkilöstöä, jonka tehtäviin sisältyy vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien mielenterveyden edistäminen ja suojeleminen sekä mielenterveyden

häiriöiden hallinta, olisi toteutettava kaikki tarvittavat toimet tukeakseen tällaista henkilöstöä näiden tehtävien hoitamiseen liittyvän stressin hallitsemisessa.

Koulutus

23.1. Vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamusviranomaisten henkilöstön olisi saatava koulutusta mielenterveyden edistämisestä ja suojelusta sekä mielenterveyden häiriöiden hallinnasta.

23.2. Tällaisen koulutuksen tulisi antaa heille mahdollisuus olla tehokkaasti vuorovaikutuksessa mielenterveysongelmista kärsivien vankien ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien kanssa, parantaa huolenpidon laatua ja vähentää kielteisten seurausten riskiä.

23.3. Tällaisen koulutuksen pitäisi lisäksi antaa henkilöstölle mahdollisuus selviytyä työperäisestä henkisestä stressistä.

V osa – Informaation ja tutkimus

Informaatio

24.1. Saatavilla olevaa, anonymisoitua ja yhdistettyä tietoa mielenterveyden häiriöiden esiintyvyydestä rangaistusjärjestelmässä olisi kerättävä järjestelmällisesti, jotta voidaan vaikuttaa palvelujen vaikuttavaan suunnitteluun ja helpottaa tutkimusta hoidon parantamiseksi.

24.2. Anonymisoituja tietoja itsemurhista, itsemurhayrityksistä ja itsetuhoisuudesta, jos niitä on saatavilla, olisi kerättävä ja seurattava jatkuvasti.

Tutkimus

25. Tutkimukselle olisi osoitettava riittävästi rahoitusta ja sitä olisi tehtävä, jotta voidaan kehittää parempia näyttöön perustuvia vaikuttavia korjaavia toimia, joilla tuetaan mielenterveysongelmista kärsiviä vankeja ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia, ja pyrkiä toteuttamaan mielenterveyttä koskevien toimintalinjoja ja käytäntöjä rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmässä.